

Lektor på Danmarks Pædagogiske Universitet Charlotte Ringsmose er kendt som en fortaler for at dele eleverne efter fagligt niveau – men her fortæller hun, hvorfor hun hellere vil kalde det aldersintegration, og hvorfor det er den bedste måde at tilgode det enkelte barn på

af Charlotte Ringsmose,
ph.d., lektor på Danmarks
Pædagogiske Universitet,
og Pamela Evansen,
associate professor, ETSU

Niveaudelt – eller aldersintegreret

På det seneste har debatten om niveaudelt undervisning været rejst igen.

Skolen og undervisningen er traditionelt organiseret omkring alder. Er man seks år, går man i børnehaveklasse sammen med de andre seksårige, og så videre. De aldersmæssige udsving har været små og sammenhængende med, hvornår på året ens fødselsdag falder. Denne organisering kan siges at afspejle opfattelsen af en »normal« udvikling. At børn på samme alderstrin udvikler sig ens.

At tale om niveaudelt undervisning har for mange en negativ klang. Det bliver mere synligt i en niveaudelt undervisning, at nogle børn falder uden for det normale og undervises på et lavere (læs: ringere) niveau. Det er klart, at denne sideeffekt skal medføre modreaktioner hos forældre og manglende lærelyst hos børnene.

Der er politisk fokus på rummelighed i skolesystemet. Undervisningsdifferentiering er indført i folkeskoleloven, og der er indført individuelle undervisningsplaner. Begge initiativer afspejler en erkendelse af, at børn på samme alderstrin udvikler sig forskelligt – endog meget forskelligt, hvis alle børn skal rummes. Antallet af børn, der modtager specialundervisning, har været stigende de sidste ti år. Det er særligt i grænseområdet mellem almen- og specialpædagogik, interessen samler sig. Om flere børn kan undervises inden for den almindelige folkeskoles rammer. Kan vi bruge ressourcerne på nye måder, der også er mere konstruktive og opbyggelige for børnene?

I Norge har lignende spørgsmål været rejst. Et ministerielt kvalitetsudvalg har foreslået, at bestemmelser om specialundervisning helt udgår af undervisningsloven. Som et af forslagene til en ændret organisering, der vil gøre dette muligt, finder man, at klassebegrebet skal udgå og erstattes af mere fleksibel organisering og gruppestørrelser, der skal afspejle mangfoldighed. En basislærer skal have ansvar for og varetage individuel opfølgning på maksimum 12 elever.

Man kan sige, at nye ideologier og tankegange fordrer nye organisationsformer, der i højere grad imødekommer muligheder for differentiering og rummelighed. Hvis flere børn skal rummes i den almindelige undervisning, kan det være, at klassebegrebet må afskaffes. Man kan sige, at en uniform, ensartet, skolekultur med traditionel opdeling i aldersdelte klasser og

traditionel indretning giver undervisningsdifferentieringen og rummeligheden trange kår. Hvis vi ideologisk skifter til fokus på evner og rummelighed, så må organisering, indretning og undervisningsplanlægning følge med.

Med henblik på at rumme variationen foreslår jeg, at vi i stedet for at tale om niveaudelt undervisning taler om aldersintegration – og dermed en anden organisering af skolen og undervisningen. Aldersintegration betyder, at børnene ikke kun undervises sammen med børn på deres egen alder, men på tværs af alder og klasser, hvor barnets behov og en pædagogisk vurdering af, hvad der vil befordre indlæringen bedst, styrer organiseringen.

Baggrunden for at tænke i aldersintegration kan findes i den kognitive forskning og neuroforskningen. Mange af synspunkterne fra den kognitive forskning er formidlet gennem professor i kognitionspsykologi Howard Gardner, der taler om den individcentrerede skole, der tager et mangesidet syn på intelligens alvorligt. Med baggrund i den store spredning mellem børn på hvert klassetrin argumenterer han for, at skolen må indrettes til at udvikle intelligenser og hjælpe mennesker til at nå mål, der svarer til deres særlige spektrum. Dette står i kontrast til en uniform skole. Skolen må rumme variationen i børns kognitive og følelsesmæssige udvikling.

En række uddannelsesforskere har i løbet af 1990'erne arbejdet med og undersøgt aldersintegrerede undervisningsmiljøer. De beskriver den aldersintegrerede undervisning som den naturlige måde, børn lærer på. Forskningen viser, at undervisning på tværs af alder og klasser medfører, at lærere anvender mere udviklingsrelevant praksis og sætter ind med mere differentierede metoder, og at børnene lærer meget af hinanden.

Det aldersintegrerede miljø tilgodeser og udnytter diversiteten i børnegruppen. Der tages udgangspunkt i barnet frem for gruppen, og der anlægges et helhedsperspektiv på hvert barn med inddragelse af kognitive, fysiske, æstetiske, sociale og følelsesmæssige aspekter. De fleksible grupperinger medfører, at alle børn kan interagere med andre mennesker med forskellige personligheder, baggrunde, evner, interesser og aldre.

Målene er individuelle for bedst at imødekomme den enkeltes behov, interesser og evner. Der er fokus på målene snarere end at dække et bestemt indhold. Hovedsigtet i undervisningspla-

I en aldersintegreret undervisning kommer hvert enkelt barn i fokus med sine styrker og svagheder

ILLUSTRATION: HENRIK HANSEN

Niveaudelt undervisning er i virkeligheden for snæver en betegnelse til at dække det, man kan med aldersintegration. Niveaudelt

undervisning ser alene på niveauet. Aldersintegreret undervisning ser på organisering, gruppering, evner og læringsstil med udgangspunkt i hvert enkelt barns læreproces.

Målet er med udgangspunkt i det enkelte barn at støtte barnets udvikling af viden, færdigheder og holdninger, samtidig med at barnet bevarer den naturlige lyst og glæde ved læring.

Undervisning og læring afhænger helt af elevens medvirken. Nogle børn har vanskeligt ved at medvirke i en uniform skole, hvor de til stadighed konfronteres med deres egen utilstrækkelighed. Omstændighederne i form af lokaler, materialer og indhold må inddrages i en tilrettelæggelse, der bedst tilgodeser de individuelle og de overordnede mål for barnets læreproces.

I en aldersintegreret undervisning planlægger læreren undervisning og organisering af børnene ud fra det enkelte barns resurser og muligheder

Undervisningen tager udgangspunkt i børnenes forskelligheder, og at alle børn kan lære.

nen er klart defineret, så alle mål er tydelige. Den tid, det tager, og hvordan målene nås, kan variere i forhold til den enkelte elev. Evalueringen er grundig og præget af helhedstilgangen til barnet og diversiteten i denne tilgang. Det er kun, når det er absolut nødvendigt, at børn vurderes og forstås ud fra deres kronologiske alder. Karakterer spiller en mindre rolle – fokus er på udvikling og potentialer.

Selvom der er læseplansmål, så er hovedsagen i lærerens undervisningstilrettelæggelse og evaluering at imødekomme hvert barns behov.

Fleksible grupper er nøgleordet i den aldersintegrerede skole. Det er barnets behov, der styrer organiseringen af det aldersintegrerede klassemiljø. Derfor giver det mening at gå på tværs af alder. Flexibiliteten i grupperingerne er baseret på hvert barns behov. Grupperne kan mødes af forskellige årsager med og uden læreren. Grupperne kan dannes på baggrund af interesser, undervisningsbehov, samarbejde og indlæringsstil. Undervisning i matematik og læsning i aldersintegrerede, ikke-klasseopdelte skoler sker ofte i homogene grupper med elever på samme udviklingstrin, uanset alder. Efterhånden som børnene udvikler sig, reorganiseres grupperne tilsvarende. Tilrettelæggelsen tager udgangspunkt i variationen i evner og behov, og børnene grupperes efter niveau eller efter, hvordan de kan befordre hinandens læring.

Det grundlæggende er en fastholdelse af, at børn udvikler sig uafbrudt i deres egen hastighed. Mennesker er forskellige og bør ikke blive behandlet som samlebåndsobjekter. Aldersintegrerede klasser tillader børnene at arbejde med deres egen undervisningsplan i deres egen udviklingshastighed.

Undersigt og svaghed bliver relative begreber, hvorved rummeligheden får bedre kår. Aldersintegrering er en forudsætning for en mere rummelig skole, og for at børn med forskellige forudsætninger kan trives i skolen.

Det er en kæmpe udfordring at tilrettelægge undervisning med fokus på hvert barn. Det kræver indgående indblik og kendskab til hvert eneste barn. Og ikke meget er givet på forhånd.

Hvis rummelighed og differentiering skal lykkes, så skal læreren have fokus på hvert enkelt barn frem for på aldersgruppen. |